

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden s. on brton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előzetesi díj: egészévre: 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előzetesi pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Szerény észrevételek

„A kepe a székelyföldön“ czinü tanulmányhoz.*)

(Folytatás.)

3-or. ad 2. A főtisztelendő Zebeléki Bertalan generalis Vicarius beleegyezésével stb. Sárospalván 1695. auguszt. 14-én tartott gyűlés határozatának idézett 7-ik pontja, mely így hangzik: „A kik pedig jus patronatus praetendálnak, megadván a közönséges bért papnak, diáknak, hogy ne csak titulárisok legyenek, méltó hogy bővebben mutassák devotiójokat, a közönséges béren kívül is adván,“ s ebből csupán a személyi teherre vont következtetés szintén egymagára a dologi teher kizárásával nem áll, mert patronatusi joguk mint az idézetekből s magából a patronatus fogalmából és természetéből, minden hosszabb bevitás nélkül, világosan és önként kitűnik — csak azoknak volt és lehetett, s patronatusi jogot csak azok praetendáltak és praetendálhattak maguknak, akiknek ahoz való birtokuk volt. Mutatja ezt az, hogy a) a patronatusi jogot praetendálót — ahoz birtoka lévén — constitutióval is kényszerítették kötelezése teljesítésére; b) mutatják, „hogy ne csak titulárisok legyenek — mutassák meg devotiójokat, a közönséges béren kívül is adván“ kifejezések; c) az egész constitutió ezen pontja; d) azon körülmény, hogy a patronatusi birtok birtoklója a közönséges béren felül is tartozott adni s ha ennek eleget nem tett, büntetéssel lett fenytve, t. i. sub poena 12—24 flor. — Minek — ha a kepe és patronatusi kötelezettség csupán személyi teher lesz vala — alig lett volna helye. Hanem a kepe dologi és jogi ügygyé levén a régi szokás és constitutiók által már akkor emelve és fejlődve, a birtok, a föld és annak terménye volt az irányadó s annak alapján lett a birtoklós személy a teher hordozására kötelezve.

Arra pedig, hogy a patronatusi jogot és kötelezettséget az akkori időben és úgy, mint később, nem csupán a személy minősége, hanem főleg a föld birtok mennyisége és a régi szokásból fej-

lődött jog alapján a föld höz kötött és földdel járó teher természeté is — szabályozták, akárhány példát lehet fölhozni. Így pl. Nyujtód hitközség történetéből le lehet hozni, hogy Donáth János, mint főgondnok és a megye patronusa 1639-ben ajándékozta a ma is meglevő papi és kántori, mintegy 16—18 köböl terejű szántót és kaszálót. Apor Borbára, úgy látszik, mint a Donáth család egyik fitagjának nője Nyujtódon a reformatiónak ellenáll, a templomot minden szükségesekkel ellátja s a megye patronusaként tűnik fel.

A Donáth és Apor Borbára után szakadt nyujtódú Donáth-Apor nagy patronusi birtokból egy rész, mint ilyen az Apor néven fennmarad az újabb kori földfeldarabolásig. A Donáth-birtok a családnak férfi ágon Nyujtódon történt kihaltával és leány ágon a patronusi jog és kötelezettséggel időnként mindeniknél vegyülve más birtokokkal fogyva és gyarapodva átszáll a Boér, Dombi, Baranyai, Bisztrai, Csüdör, Szentiványi, Pócsa, Könczei Gál-Hincz-Cseh családokra. De a közelebbi évtizedekben részint a jobbágság felszabeditásával, részint a családok kihalásával legtöbbnyire csőd útján a patronatusi jog és kötelezettséggel járó birtokok parcellánként egyes székely katona s jobbágy családoknak mentek birtokába s az utolsó patronatusi kepe néhai Szentiványi Ignác urtól 1883-ban be lett fizetve.

A ki birtoka után a patronatusi terhet viselhetné, azt erkölcsi ridegségében és kapkodó fukarságában csak per útján lehetne, ha volna ki, még ma is fennálló s fentebb idézett constitutióink értelmében köteletségének teljesítésére szorítani.

Már ebből is ítélve meg a dolgot, az tűnik ki, hogy ama levezetett birtok időnkénti birtokosait éppen ezen — bár időközben az irt családok között többé-kevésbé megoszlott — birtok mennyisége minősítette a patronatusi jogra, jog praetendálására, és kötelezettség teljesítésére. Mert a míg ama családok közül személyök minősége tekintetéből — ama birtok nélkül — alig lett volna egyik is patronatusi jog praetendans; addig a kezökön levő és nekik

patronatusi jogot nyújtó birtoknak csőd útján mások kezére történt átmenetle után, vagyis ama birtokok nélkül is, — ha a személyök minősége lenne vagy lett volna csupán az irányadó — patronatusi kötelezettségek teljesítésére alig lennének és lettek volna kényszerítődők. A mi képtelenségre vezet.

Vagyis: mint ma a földadó mennyiségének fizetését a föld mennyisége és minősége szabja meg a földbirtokos személy terhére, ennek fizetése alól a földbirtokos személy nem tud kitérni s itt a földre nehezülő terhet a földadó befizetésében viselő közvetítő személy eme közvetítése miatt nem mondjuk személyadónak: vagy a kegyérl. Itt a személyi és dologi terhet nehéz elválasztani egymástól.

De a kepe dologi, jogi és közjogi természetéről tesz bizonyosságot a páp, deák és a megye, parochiana communitas, mint patronus között már a legrégebb időtől fogva terrálló azon kölcsönös szerződés és a székács gyökerát által létesített jogerőjű viszony, nélynélcgva mindkét félnek meglévő szálva egymás iránti kötelezések és a kötelezések mulasztása esetén a baj orvoslására a kellő módok a táik, ha a megyebírák és egyházfiak a kitűzött időben és napokon a képét fel nem hajtották, a megyének büntetés terhe alatt kötelezések volt fellélni a páp mellett és bérét beszoálhatni. Mint ezt a maroszeeki protocollumban talált 1718-iki constitutió III. fejezete, valamint a kepe-constitutiók csaknem mindenikében ismétlődve előforduló 3—6—12—24 lrt lüntetés vagy a kért kepe kétszerességek büntetésül rendelt felhajtása is igazolja.

Továbbá a képét dologi természetű ügygyé teszi a patronatusi jog és kötelezettség, mely már a legrégebb időtől fogva az egyes megyék viszonyai és patronusai mennyisége és minősége szerint — a patronatusi birtokok és uradalmak szétkallódván, vagy más okok miatt ilyenek lenni megszűnvn, — a parochiana communitásokra terhesült, mely communitás egyetemlegesen köteles a papnak és kauronak azon bért évenként kiszóálhatni, melyre kölcsönös szerződésök, a jogszekés, választás (díjlevél) stb. alapján meghívta, feltagadta stb. A megyének a papjával szemben a legrégebb időktől fogva fennálló es tenforgó ezen viszonya és kötelezettsége — mint erre az összes kepe-constitutiók megczáfolhatlan bizonyítékot nyújtanak — nagyon helyesen és legtenmaradhatóbb módon mindenkor a földbirtokkal, földbirtokban és a föld mindenkor terményeiben biztosított s biztosíthatott csak, emberileg szólvá, örökre és minden időkre fennmaradandólag.

Nem oly könnyű dolog tehát ezen ősrégi, ha nem is a világgal, de — mint a szentírásból és a kereszténység történelméből is le lehetne bizonyítani — a katholicizmusmal, vagy legalább a székelyek megtérésével bizonyosan egykoru intézménnyel szemben, minő a kepe vagyis egyháziak bére, odadobni, hogy az csupán személyi terhe, hogysem a szellemet az anyagtól, a lelket a testtől az ember, mint

személy terhet az ő céljaira alkotott és alárendelt föld és terményeire kötött tehertől egyik a másiknak, vagy a főcélznak veszélyeztetése nélkül ellehetne választani.

4-szer. ad 3. Főtisztelendő Antalfi János gen. Vicariussága alatt Csik-Somlyón 1710. szept. 24-iki határozatok 8 ik pontja, mely így szól: „Mivel nagy controversia vagy on az egyházi emberek béradása iránt, némely megyékben nem akarván a jobbágyok egész bért adni, noha módjuk volna benne: azért végeztetett az is, hogy mivel az egyházi személyek nemes, szabad, jobbágy személyeknek egyaránt szóálgnak, adjanak egész bért. Ugy az özvegyek és (cum qualitate a supremo iudice regio ad hoc punctum adjecta) si capaces viduae et coloni comperiantur“ mit sem bizonyít arra nézve, hogy a kepe csupán személyi terhe lenne. Nem azért, mert ott van az idézetekben az indoklás, hogy nem akarnak a jobbágyok egész bért adni, „noha módjuk volna benne“. De, mert módjuk van benne, s mert az egyházi személyek a jobbágy személyeknek is egyaránt szóálgnak, azért végeztetett, hogy adjanak egész bért. Ugy az özvegyek is, — si capaces. — Itt a „noha módjuk volna benne“ és „si capaces“ kifejezések a különben személyi terhet feltétlenül dologi teherré változtatják. Ha a kepe csupán személyi terhe volna, itt tekintet nélkül arra van-e módjuk vagy nincs, an capaces vel non? az egyházi személyek mindenkinek egyaránt szóálván egyaránt kellene mindenkinek fizetni; de így dologi terhe levén, a mód és capacitástó tétetik lüggővé a bér fizetésének mennyisége. Bővebb megvilágítást nyújt erre a már idézett 1670-junius 18-iki constitutió Udvarhelyszék Köszvényesen, Domokos Kázmér gen. Vicarius idejéből.

De a kepe dologi természeté mellett tanuskodik maga a páp és deák bérének a fizetésre kötelezettek tehetsége és tehetségüknek aránya szerinti kirovása és felhajtása. Vagyis azon körülmény, hogy a páp és deák bére a legrégebb constitutiók szerint a hivek tehetsége szerint: 12—14—24—36 kr. 2—3 sing vászon, 1—2 napi dolog, 1 terehfa, 3—6—15 kalangya ősztavasz gabona stb.-ben fizettetett. Itt tehát nem csupán személyi, hanem egyuttal dologi teherről, sőt inkább ez utóbbiról van szó.

Ezt látszanak igazolni az 1717. ápril 9-én Csik-Somlyóról datált constitutió 1-ső pontja és főkép 3-ik pontjának e kifejezései: Si tempestate... terra fructum usitatum non produceret vékánt s ha így sem fizethetne: juxta communem aestimationem segetis ejusdem temporis in pecunia compensabunt.“ — Ugyszintén a már idézett marosi 1718-iki constitutió V. fejezete, melyben az olyan patronusokra, kik a megye dolgára nem akartak küldeni végeztetett, hogy „esz-tendőként (ha más jószágokban bért nem szoktak adni) az hol laknak a papnak, mesternek 15 kalangya buzát adni tartoznak. Melyet ha

megtagadnának, visitationának idején kétszeresen exequialja a brachium rajtok és adja a papnak és messternek.“

Továbbá B. Antalfy János erdélyi püspök alatt Csik-Somlyón 1726. aug. 1-én kelt constitutio 7-ik pontja az ecclesia földén lakó jobbágyokat és zseléreket a kepe-fizetés alól felmenti és rendeli, hogy de capitibus solum fizessenek, hogy ha egyéb propriumok a faluban nem találhatók; — és 13-ik pontja, mely így szól: „Valamely személynek kit curiája és azokban a economica cselédjé tartatnék, mindazokról tartozzék a plébánosnak bért adni“ szintén a kepe dologi természetéről tanuskodnak.

Ugyszintén a B. Zorger György erd. püspök és Lévai István gen. vic. stb. alatt Csik-Somlyón 1732. augusztus 14-én kelt határozatok 1. és 2-ik pontja is, mely szerint 1-ször a „mercatores et opifices juxta facultates suas mercedem ministris ecclesiae dare tenebuntur. Molitores ad marusium et Alutam existentes in molendinis duorum lapidum integram mercedem praestare tenebuntur; mediam ad rivulos existentes, nisi aliunde a parte suam economiam habeant, tunc enim constitutio Mártonfiana punct. 1. observanda erit. 2. Advenarum, deficientium, non possessorum auctorum respectus habeatur.“ — Mikben a tehetség és birtok a mérv- és irányadók, nem a személyek. Sezt az 1794-iki Decretum Leopoldinum sem dönti meg.

B e s z é d,

melylyel nsgs. Veszely Károly prép. plébános ur, az e. r. k. irod. társulat elnöke, az alsófehérmegyei r. k. tanítóegylet őszi közgyűlését megnyitotta. *)

Tiszteit közgyűlés! Hiszem különösnek fog feltűnni, hogy a meghívóban jelen gyűlésünk tárgyai közé valami olyas is van fölvéve, ami — legalább saját gyűléseinkben — mindeddig még nem fordult elő, értem a csak a gyűlés színén kitűzendő valamely tárgy fölötti eszmecsereét. Ugyanazért kötelességemnek tartom, ez új tárgy általami kitűzését becses figyelmök igénybevételével röviden igazolni.

Elismert igazság, hogy az embert a hivatása teendőivel való hosszabb foglalkozás kifárasztja, s hogy ezért nem csak nyugalomra, hanem üdülésre is van szüksége. Innen — csak emberileg is szólva — láthatni, mily mély bölcsesség rejlik Mózes azon rendelkezésében, mely a hetedik napot a nyugalomra fordítani parancsolta.

Ha az üdülés szükségessége áll mindenkire nézve, áll az bizonyosan a néptanító nézve is, kinek a képzés legnehezebb munkáját kell végeznie, akár a kiképzendő alanyok különféleségét s azt tekintjük, hogy e különféle alanyokkal ugyanazon egyidőben kell foglalkozni, akár a magasztos célt tartjuk szemünk előtt, mely felé törekednie kell.

Nem lehet feladatunk e rövid megnyitó keretében azon sokféle üdülési módok méltatását fölvenni, melyeket a néptanító igénybe vehet. Egyetlen egyre fogok szorítani és ez a pályatársakkal és a többi polgártársakkal

való társalgás, beszélgetés és vitatkozás, melyek egyébiránt oly régiek, mint maga az ember.

Az üdülés e neme a tanító nézve azon általános előnyökön kívül, melyeket, mint eléggé ismerteket itt felsorolni fölösleges volna, már azért is nagy érdekléssel és értékkel bír; mert állásánál fogva és mint olyan, ki sok községben a lelkes után a legtöbb műveltséggel bír, sokat tehet arra, maga is, hogy polgártársai között az élet különféle viszonyaira vonatkozó helyesb nézetek terjedjenek és általuk elfogadtassanak.

Mint hogy pedig polgártársai között a sok korlátotabb nézetű és többnyire hallgató mellett egy egy olyan is találhatók, ki a természettől, hogy ne mondjam ékes szóvalással de mégis némi nagyobb beszélő tehetséggel levén megáldva, tréfás fordulatokkal, alkalmasan és alkalmatlanul használt élczezésével a többség helyeslését kinyeri, s azt a maga részére hajlja: a tanító az ily „falu szájának“ nevezett ember álokoskodásain csak úgy fog kellő sikerrel kifoghatni, ha beszédjében őt legyőzni képes. Erre pedig nem elég az, hogy a szembezárlónál, vagy is annál, a kivel vitába bocsátkozik a dolgot jobban tudja, hanem az is szükséges, hogy a beszédben gyakorlott legyen, magát az ellenvetések által zavarba hozatni, vagy a tárgytól bármily csillogó élczek által eltereltetni, sodrából kivétetni ne engedje.

E gyakorlottság megszerzésére alkalmas eszközhöz vélem a szóbanforgó eszmecsereét. „Uebung macht den Meister“, mondja a német közmondás, és a valódi vitézségre csak a csatatéren, a golyó-zápor között tehetni szert.

S hogy a megindítandó eszmecserevel a kitűzött célt el is érthessük, azt felévi gyűléseinken a következő módon gondolom legsikeresebben képesíthetni:

1. Szükségesnek tartom, hogy az eszmecsere tárgya csak a gyűlés színén jusson a tagok tudomására. A társalgásban sincs idő az előforduló beszéd tárgyának tanulmányozására; a vitatkozáshoz szükséges fegyvereket az eddig szerzett ismeretárból kell elővonnunk; a gyakorlásnak tehát főképp azok kellő forgatására kell irányulnia. Egyébiránt ebben is a tapasztalás lesz majd a legjobb utmutatónk.

2. Hogy eszmecsereink folyama a kellő mederből ki ne áradjon, szükségesnek tartom megállapítani, hogy a felszólalók egyikének se legyen szabad egyszernél többször a tárgyhöz szólani, se előadásánál tízpercznél több időt igénybe venni.

Ha a felszólalók valamelyike azt gondolja, hogy az elmondottakon kívül még többet is mondhatott volna, szabadságában áll azt bármily nagy terjedelemben írásba foglalni és a jövő gyűlésre az elnöknek köteles munkálattal bemutatni.

3. Ha az eszmecsere folytán a tárgyalás kimerülvén az eredmény a kérdés megoldásaképen tisztán kivehető, az elnök röviden összefoglalván a különböző hozzászólásokat, a megállapodást határozatul kimondja. Ha pedig a kérdés az elmondott vélemények egyenlő értéke miatt a gyűlésen meg nem oldottak tűnnék fel, akkor a szemben álló két vélemény felei maguk közül egy egy képviselőt választanak, kik pártjok véleményét írásban kimerítik s a jövő gyűlésre az elnöknek köteles munkálattal beadják.

*) Tárgyhalmaz miatt késett.

4. Hogy a személyes kérdés révén történni szokott felszólalások által az idő el ne fecséregetessék, egyesületünk minden tagja részéről megváratik, hogy minden személyeskedéstől tartozkodván, tisztán csak a tárgyhoz szóljon; azért az elnöknek kötelessége leend, mielőtt észreveszi, hogy valaki személyeskedni kezd, tőle a szót megvonni.

E negyedik és utolsó pontra különös súlyt fektetek, mert a jelzett üdülés élvezését a tanítóra nézve, akár pálya akár polgártársai közt akarja azt igénybe venni, csak azon esetben tartom hasznosnak és üdvösnek, ha társalgásában, beszélgetésében és vitaközvételeiben mindenféle személyeskedéstől absolute, az az: teljesen és minden esetben tartozkodik; nehogy az, miben üdülést keres, rá nézve a megáprahendálás, a harag, zivódás és gyűlölködésből származni szokott lélekmaró kedvetlenségeknek bő forrásává váljék. A fegyelmezésre, mint láthatni, itt is szükségünk van; azért azt hiszem, hogy az eszme-erőnk folyamának szabályozására általam kitűzött négy pontot senki sem fogja igen szigorúnak tartani. Annál is inkább hangsúlyozom pedig e fegyelmezés értékét, mert sajnosan tapasztaljuk, hogy hazánk értelmiségének kebelében a susceptibilitás, az az: a legkisebb ellenzésnek haragosan és rossz néven való vétele oly mérvben kapott lábra és terjed napról napra, hogy maholnap gyakoribb lesz az értelmiséghez tartozók összekapása és véres párbajvívása még az utcán is, mint a falusi legényeknek a tánczban való verekedése, mely csak ünnep és vasárnapokra szorítkozik.

S vajjon honnan származik e szomorú jelenség? Miben rejlik oka? Megmondta már sz. Jakab apostol, midőn (4. 1. 2.) azt kérdi: „Honnét vannak a háborgások és pörlekedések ütköztetek?” És kérdésére így felel: „Nem innét-e? a ti kívánságaitokból? . . . Kivántok és nem nyertek; ölitek magatokat, irigykedtek és semmihez sem juthatok; versengtek és harcoltok.” Nem is valódi intelligensek vagyis értelmesek ezek, hanem — a mint sz. Judás Tadeus apostol mondja — olyanok, kik a nyereségvágy után rohannak, viz nélküli felhők, melyek a szelektől ide s tova hanyatnak.“ (Jud. lev.)

Mi pedig, tisztelt pályatársak! kövessük társalgásunkban is azt a bölcsességet, melynek nyájasságában nincs keserűség (Bölcs. 8, 16), mely onnan felülről való s melyről sz. Jakab, a már idézett apostol így szól „Az onnan felülről való bölcsesség először tiszta, azután békeszerető, szerény, engedékeny, a jókkal egyező, teljes irgalommal és jó gyümölcsökkel, nem ítélő, tetetés nélkül való. (U. o. 3, 17.). Ha pálya és polgártársainkkal való társalgásunkban szigoruan e szép apostoli intelmekhez alkalmazkodunk; ha azon szellem fog vezérelni, mely sz. Pál (I. Tim. 5, 1) következőkkel kivonható: „az öreg embert ne dorgáld, hanem kérjed!“ akkor az üdülés e neme, melyre becses figyelmöket felhívni jónak és hasznosnak vélték, nem csak önmagunkra, hanem azokra nézve is, kiknek kedves körében azt keressük, a legüdvösebb leend. A gyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

T Á R C Z A.

P. Vítus szellemi hagyatékából.

— Közli P. Györfly Fidé. —

„Kicsi tésztá nagyra nő; hogyha jő az élesztő.“

Készült Kolozsvárt az idén.

Ennye no! már ismét lement
Arczomról a kuszjut por ;
Ördög győzi magát kenni
Főleg télen annyiszor.
Benn a házban csak jól látszik,
De künn a bőr fakót játszik,
Mert azt a hó flinderli
Széltől csapva lesepri.

Akárhogy, de ki kell mennem
Zengjen bár a fergeteg,
En nem tom, de nagyon rám ért
Ma a sétaviszketeg.
Dictum factum toalethez,
Fogjunk hozzá a kenethez :
Ide füsüt, pomádét,
Viszi ez a magáét.

Óra mulva eléállott
A fő teljes pompával,
Az arcz is ki kenve-fenne
A már szokott csávéval.
Neki már, hogy köntöst vegyen,
Hisz rajta áll legjobb szegen,
’S a’ felveten babirkál
’S körülnézi, miként áll.

Rózsa, lila pántlikákban
Feketében válogat;
Ennek ilyen, annak olyan
Sorsot, állást osztogat :
Ez erősen kikiáltó,
Ama barna, gyászba játszó,
De mindennek vége — puff!
Mert mindent elrott a’ muff.

Most a kalap jó szőnyegre :
„A’ világos, e’ setét,
E hamuszín, e’ meg piros,
A’ szalmaszín, e’ meg kék,
Amaz igen laposfejű
Ez erősen szűk tetejű,
Ezt teszem fel“ — no de puff!
Mindent összeront a’ muff.

A’ szűk válba derekamat
Télen csak nem fűzhetem,
Ugy se látszik vikler alatt
Akár milyen termetem.
Ide prémes subikámat
Télhez illő kis gunyámat,
Ezt veszem fel“ — jaj de puff!
Mindent összeront a’ muff.

De mielőtt elindulna

A kitűzött nőkörbe,
Jobbról, balról, így is, úgy is
Benézett a tükörbe;
Nyakát, fejét meg-megszegte,
Szemét, száját rendbeszedte,
S karján függött már a' muff.
Menj, menj, nesze neked puff!

Puff! a' mint kilép az ajtón,
Egy schusterbub meglátja,
Irgalmatlan, roppant muffján
Szemét, száját eltátja;
És úgy hozzá közeledik,
És a muffal ingerkedik,
'S boszuság lesz vége puff!
Da dem bube sagte: „muff.“

De a fattyu nem tágitván,
Hozzá, hozzá ugratott,
Jobbra, balra viczkándozván,
Mind csak a muffhoz kapott. —
Még sokalván ő Nagysága
Összeszidta, de hiába,
Da dem bube Sagte puff!
Inger tárgya lett a muff. —

Tudni kell, hogy e' roppant muff
Harmincz házi nyulacskák
Vagy mint szokták, szücs-cserélte
Tiszta fehér szép macskák
Bőrükből volt így kiföldva
Singhosszura összetöldva,
Ritkaság volt hát e' muff,
Azért hangzott egyre puff!

A nagysás hölgy, hogy célzt érjen
Aprit utca hosszában,
De a fattyu affrontiroz,
Hol szembe, hol sarkában —
Persze a' muffot hol érte
Azt ott czibálta és tépte.
Nem is tudta, hogy kiné,
Azt gondolta muftiné.

Szerencsére kilincshez
Érkezett a kapunak
Ő nagysága, s már azt hitte,
Hogy az utca-fattyunak
Lármájától megmenekszik;
De hát ő még most igyekszik
Ordítani: puff, puff, puff!
Platzot platzot! megy a' muff.

Nagy kacaj volt benn a házban,
Vigan itták a' kávé,
S e mellett a nagy bolond muff
Tette meg a paradét.
Mig végezek a' Willkomment
Hát az ajtón keresztül ment
A' schusterpub puff puffja,
Benn a kis nő nagy muffja.

Irult pirult ő nagysága.

De nem volt már mit tenni,
Ette, rágta a nagy méreg,
Mégis tudott vig lenni;
Mert homloka sik márványa,
Mint a béke szivárványa
Hamar ködbe nem borul,
Mindent eltűr jámborul.

A nő nemnek drága gyöngye
És szép lélek' jelene
A' szerénység; 's ez a' szépnék
Egy magasztos érdeme.
Feldult kedélyt, zavarodást,
És az arczon nyájaskodást
Látni nem mindennapi,
Hanem csakis hirtapi.

Oszlott aztán a társaság
Egy pár óra multával,
Ki így, ki úgy eibucsuzott
A ház' asszony csókjával.
A kis nő is ödöng haza,
'S örvend, hogy az utca gaza
Nem tart ránkort muffjára
Szép évei daczára.

Ugy rátartó szegett nyakkal
Csak tempóra lépdele,
'S a' szembe jött stutzereken
Vizsga sze ne legele.
Hát egyszer csak a mint mene
Ott termett a pajzán tene,
'S előugrik, mondá puff!
Ismét itt van a nagy muff!

Forr a méreg nagyságában,
Forrott minden erébe',
'S felemlte a nagy muffot,
Hogy csapja a fejébe;
És elküldé boszujába —
Kilencz havi kvartélyába,
De ez fütytel kínálta,
Es a muffot czibálta.

Szerencsére jött egy arszlán,
Ki nem tudván mi dolog,
Mosolyogta, hogy egy fattyu
A nő körül mint forog,
Ki a' muffok nagy muffjának
Ugy ment mint egy zsup szalmának,
És fortántzer módjára
Kaczag, szökik muffjára.

„Önt a fatum jókor hozta,
— Lihegi ő nagsága —
Nem mondhatom, mennyire ment
E' rozz fattyu gázsága.
„Jövet-menet ezt mivelte,
Türelmemet már megette,
'S csak a' muff a' szájába“
Vesztett von az ba.“ —

Fél mosolyal mondá a hős
 „Lodulj piszok! különben
 Majd megraklak ezen bottal,
 Melyet látsz az öklömben“ —
 De a fattyu el nem futott,
 Akart félni, de nem tudott,
 Fricskát adott muffjára,
 S azzal elment dolgára.

Conventios évben értem
 Hidd el lelkem! husz nyarat,
 De a fátum nem kö zönt rám
 Ilyen vexa poharat.
 Hogy nem birtam széjjeltépni!
 Jajj nem tudok tovább lépni!
 Lecsaplak muff, ott vessz, puff!
 Ett vón meg a f... e muff!

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Dilecto Filio** Antonio Lonkay ephem. „Magyar Állam“ proprietario et directori
 Budapestinum.

Leo P. P. XIII.

Dilecte Fili, salutem et Apostolicam Benedictionem. Quae a nobili natione Hungarica amoris et devotionis erga Apostolicam Sedem testimonia ad Nos deferuntur, peculiari modo grata et accepta Nobis accidunt. Magno itaque animi Nostri solatio et jucunditate perlegimus, dilecte fili, observantissimas tuas litteras, quibus in novum annum fausta cuncta ac felicia tuo et lectorum tuae ephemeridis nomine adprecaris, et ad sublevandas S. Sedis oeconomicas indigentias haud exiguum argenti vim tuis curis collectam offers. Nova haec oblatio et sensa in praefatis litteris patefacta, luculenter ostendunt tuam et ephemeridis lectorum constantiam in his oblationibus repetendis prae diuturnitate temporis non frangi. Quare nostra vicissim erga Vos benevolentia tantum abest, quin imminuatur, ut potius intensior fiat, cum graves praesertim animo reputamus difficultates, quas in catholica tuenda doctrina, et in obsequio erga hanc sublimem Apostolorum Principis cathedram promovendo superare debes. — Dum igitur Tibi, dilecte Fili, et piis oblatores plurimas referimus gratias, a Deo ferventer exposcimus, ut debitam rependat mercedem sua caelestia munera largiter Vobis effundendo, quorum auspiciem ac praecipuae Nostrae erga Vos dilectionis testem, Apostolicam Benedictionem peramanter Vobis singulis imperamus. Ditu n Romae apud S. Petrum, die 17. Januarii, Anno MDCCCLXXXVII. Pontificatus Nostri Nono.

Leo P. P. XIII.

Magyarul:

Kepvelt fiunknak, Lonkay Antalnak, a „Magyar Állam“ napilap tulajdonosa- és főszerkesztőjének
 Budapesten.

XIII. LEO P. P.

Kedvelt fiunk, üdvöt és apostoli áldást. Az apostoli Szék iránti szeretet és hódolat bizonyítékai, melyek a nemes magyar nemzet részéről jutnak hozzánk, kivá-

lóan kedvesen és kellemesen hatnak reánk. — Azért lelkünk nagy vigasztalással és gyönyörködve olvastuk kedvelt fiunk, legtisztelendőbb leveledet, melyben az új évre magad és lapod olvasói nevében szerencse és üdv-kívánatokat tolmácsolsz és a Szentszék anyagi szűkölködésének enyhítésére a te gondjaid által összegyűjtött nem csekély pénzüsszeget ajánlsz fel. Ezen újabb ajánlat és az említett levélben kifejezett érzelmek világosan tanúsítják, hogy a te és lapod olvasóinak a szeretetadományok ismételtesében való alhatatosságát az évek hosszú sora meg nem törte. Miért is viszont a Mi irántatok való jóakarunk nem csak nem csak csökkent, hanem inkább erősödött, kivált azon súlyos nehézségek elgondolására, melyeket a katolikus tan védelmében és az apostolok fejedelmének ezen fenséges tanszéke iránti hódolat előmozdításában legyőzőnd szükséges.

Midőn tehát neked, kedvelt fiunk, és a kegyeletes adakozóknak sokszoros köszönetet mondunk, buzgón kérjük Istent, hogy adjon kellő jutalmat s árrazza rátok bőven az ő mennyei ajándékait, melyeknek zálogaul és irántatok érzett kiváló szeretetünk tanúságaul mindnyájatokra nagy szeretettel apostoli áldásunkat adjuk.

Kelt Rómában, sz. Péternél január 17-ik napján MDCCCLXXXVII. évben pápaságunk kilenczedik évében,
 XIII. LEO P. P.

XIII. Leo ő szentségétől csak igen kevés világi férfiu szerencsés sajátkezűleg aláirt levelet kapni, s e ritka szerencsében Ő szentsége kilencz évi uralkodása óta a veterán „Magyar Állam“ száplótlon jellemű buzgó főszerkesztője, lovag Lonkay Antal most harminszor részesült.

Szívből gratulálunk a szép és méltó kitüntetéshez; legyen az néni jutalom a kath. szent ügy érdekében évtizedeken át erős, katolikus lélekkel kiállott küzdelmekért. Ad plurimos annos! —

— **Vidéki levél.** Nagy-Kiszon, 1837. január 31-én. „Igazán mondom nektek, hogy e szegény özvegy többet vetett be mindnyájoknál.“ (Luk. 21, 3.), Krisztus Urunk a két fil ért adakozó özvegyről mondott e szavai jutnak eszembe, valahányszor a „Nagy-Kiszon i ró n. kath. templon“ számára adakozók“ névsorát végig tekintem s e névsorban évről-évre a „Brassóban szolgáló leányok“ adományát olvasom. Az elmúlt 1835. évben kilencz Brassóban szolgáló leány két kezével szerzett szolgálatdíjából szép összeget: tétvön össze, azt azon színlékkal küldötte a ft. plebános ur nevére haza, hogy mit legszükségesebbnek tart a templon diszítéshez szerezzé be az általk „jósántukból“ adott pár forintot.“ Ez összeg, vagy mint a jósándékból adakozó leánykák írják, „pár forintot,“ szerzetetett egy izléses, diszes antipendiu n. Nem melőzhetem itt elis nerést szavazni a „Szűts és Társa“ cégnek szene és szive ezyarant kedves benyomást tevő portékáért. Maza az antipendiu n tömör megygyszin bársony, alint és oldalt arany fozal rojtozatta; felül pedig arany posztonánttal szezőlyezve; közepén dus arany dombor himzéssal a „Mária“ dicssuzaras monogramja szemléhető. Igazán s nagyítás nélkül ellehet mondaní ez antipendiu mról, hogy a szem nem győz benne eléggé gyönyörködni. Szeretném azon leányok neveit itt felemliteni, kik templomukért és ennek ékességéért így tudnak lelkesülni még nehezen szerzett, kevés szolgálat

adijukból is. Csak hogy akkor felkellere azkét is említeni, kik az előző években, hol oltár szőryeget, hol templomi „kék selyem zászlót“ ajándékoztak, hol a mellék oltárt, szőryeget, oltár-abroszok, párnák, virágokkal s. e. f. csinosan felhőltették, hol karínget bírt selyem oltár keszkerőt, oltár-abroszt és takarót, hol tizenkétkaru csinos bronz busztert stb. stb. vásároltak és küldöttek templomuk számára. Szóval évről-évre a Brassóban szolgáló leányok reveit fel kellere említenem. Mert kivétel nélkül, mindenik minden évben, vagy többben bőzösen valamely díszes és drágább tárgygyal, vagy egyenkint, ha egyáltalán, egy virág- és szalaggal ékesített pár szál (1—2 frt) (tárgygyával) kedvesedik Isten házára. S ha az összes adakozók reveit évről-évre akarom ideiktani — úgy vélem — a „Köznevelődés“ egy egész száma sem volna elégséges arra feljegyzésére, mivel a hon levél sem maracnak hátra adományaikra az Ur oltárára való tevéseben. Állag egy évben — nagyobb költségesebb közös erővel szerzett tárgyak beszerzését ide nem számítva — az egyesek örkényt felajánlott adománya pénzérték szerint kitesz 50—60 forintot tekintélyes összegre, merthát a jelen pénz-szűk időben a közönség által elcsigézott néptől. De emélyn vallásos nép inkább nélkülöz, csak hogy Istennek kedveskehesék. Volt alkalom a nyilvánosság előtt e répp vallásos érzelmet más oldalról is feltüntetni, midőn az „Elő Rózsa-füzér Társulat“ról írtam, (melyről zárjel közt megjegyztem, ma már harminczárcomól harminczkilecz fősára vagyis 495 tagról 685-re szaporodott). A mely 10 p ez adakozást kicsinytől nagyig, szegénytől gazdagig, szolgálatban levőtől, szolgálaton kívül levőig vetélkedve gyakorolja; az imában főgyönyörűségét, vallása gyakorlásában dicsőségét. Mária, a kegyelmek Aryjának tiszteletben minden felkesültéjét találja: az megérdemli a nyilvánosság előtt is az elismerést.

K. I.

— **Nyilvános számadás.** A dicsőszentmártonban építendő templom adakozói: (Folyt.) Turzófalvi esperesi kerületből: főt. Torday Ignác esperes plébános 2 frt. Hermannai esperesi kerületből: főt. Szukray Ágost Hermannai plébános 2 frt 45 kr. Némethi esperesi kerület főt. Szauter Antal görögcsényi plébános 1 frt főt. Hui-mann Ferencz, pellérdi pléb. 1 frt. főt. Guricze István keszűi pléb. 1 frt. főt. Márton Márton, némethi pléb. 1 frt. főt. Kulcsár János, garói pléb. 1 frt. főt. Bekácsy Pál esperes, plébános 1 frt. főt. Koltray Károly, vázvári plébános 1 frt. Tekaji esperesi kerület ns. főt. Bergler Gyula prépost esp. pléb. 5 frt. Középtorontáli esperesi kerületből főt. dr. Ebnér Alajos, kerul. esp. katalinfalvi pléb. 1 frt. Nagys. főt. Schaeffer Antal, p. kamarás apát esp. pléb. N.-Becserek 3 frt. főt. Szabó Ferencz n. eleméri plébános 1 frt. főt. dr. Szentkláray Jerő Törökbecsei pléb. 1 frt. főt. Abfall Károly cz. esp. écskai pléb. 1 frt. főt. Holcz Ferencz lázáröldi pléb. 1 frt. főt. Rózsa János tordai pléb. 1 frt. főt. Nagy György tócai plébános 1 frt. Fehérvári esper. kerületből főt. Mammuszich József lelkész Szarcsorán 1 frt. (Veszpréme gyházmegeyi) szentbathelyi esper. kerület főt. Piribauer Ferencz 50 kr. főt. Pethő János 50 kr. főt. Horváth János 1 frt. főt. Mihály János 50 kr. Szentbathelyi esp. kerul. t. cz. Kertész József 20 kr. főt. Mihály Is-

ván esperes plébános 80 kr. főt. Farkas János 50 kr. Szikszói esp. kerul. főt. Liszkay Ferencz esp. plébános 2 frt. főt. Vasenszky Ferencz 50 kr. főt. Keresztényi Albert 1 frt. főt. Osváth Mátvás 50 kr. főt. Chrismár Napoleon 1 frt. főt. Hankovits Ferencz 1 frt. Nagys. és főt. Szabados Antal czimz. karorok Kalocsán 1 forint, Sávári esperesi kerületből főt. Antal Károly m. esperes tihanyi pléb. 1 frt. főt. Kozora Erdre, kavocsai pléb. 1 frt. főt. Krucsilák István szentistváni pléb. 1 frt. főt. Ivaneczky János, nagyladrai pléb. 1 frt. főt. Sikorszky András tóvári pléb. 1 frt. főt. Stetz János pléb. 1 frt. főt. Czapkay Mihály lapispataki pléb. 1 frt. főt. Majláth Mihály plébános 1 frt. A csökölyi esper. kerületből főt. Osvaid Péter esp. pléb. 1 frt. Németh Endre 1 frt. Fehberger 50 kr. Linszky 1 frt. A németlaki hívek 1 frt. V. palotai esper. kerület főt. Németh János esperes pléb. Ösiből 1 frt 20 kr. főt. Steiner Adám v. palotai plébános 40 kr. főt. Kiss Gábor cösküi plébános 50 kr. főt. Polizer Antal hagymáskéri plébán. 1 frt. főt. Bellaagh József vörösbényi pléb. 1 frt. főt. Szabó János kenesei pléb. 50 kr. főt. Joó János lepsényi pléb. 40 kr. főt. Rosos István siófoki pléb. 1 frt. főt. Czompó Gábor eryérgi pléb. 1 frt. főt. Vida Antal mezőkomáromi pléb. 1 frt. főt. Knevezich József laposkomáromi pléb. 1 frt. főt. Pichardt Károly déghi plébános 1 frt. Bal. fűredi esper. kerületből főt. Jakab Károly csicsói esperes plébános 1 frt. Nagys. és főt. Köves János felső örsi prépost pléb. 5 frt. főt. Vincze Paulin tihanyi pléb. 1 frt. főt. Tuikovits József vászolyi plébán. 1 frt. Karádi esperesi kerület főt. Csupy Bálint esperes plébános Ádánd 1 frt. főt. Börzsenyi Antal, kilinyi plébános 1 frt. főt. Körmerdy József ságvári pléb. 1 frt. főt. Somogyi Gy. nagybényi pléb. 1 frt. főt. Tóth József tabi pléb. 1 frt. főt. Pchám Máté, kapolyi lelkész 1 frt. főt. Bertalanffy Theodor endrédi lelk. 1 frt. főt. Novák Ede zamárdi pléb. 1 frt. főt. Kommandinger Kálmán köröshegyi pléb. 1 frt. főt. Totola Lajos szóladai pléb. 1 frt. főt. Neumáger Károly karádi pléb. 1 frt. főt. Balkó László andocsi házfőnök 1 frt. Andocsi Ferenczrendi zárdá 1 frt. főt. Kiss Mihály nágoosi pléb. 1 frt. főt. Szabó József török kopányi pléb. 1 frt. főt. Schön József miklósi pléb. 1 frt. Sümegi esperesi kerület főt. Pály János kispörtlői plébános 2 frt. főt. Széll János zalabéri pléb. 2 frt. főt. Takáts József pléb. 1 frt. főt. Holub János pléb. 1 frt. főt. Horváth Imre pléb. 1 frt. főt. Varga Tamás gyémöri pléb. 1 frt.

I R O D A L O M.

— Megjelent: „Magyar család lapok.“ Képes szépirodalmi hetilap. III. évf. 19. szám. Szerkeszti és kiadja: Székely Aladár Budapesten (dobutcza 14. sz.) Tartalma: A két barát. Elbeszélés. Irta Kazár Emil. — Téli táj. Költemény (képpel). Irta Varsányi Gyula. — Egy párbaj története. Rajz. Irta Mészáros István. — Hogy szeret az asszony. Regény. Irta T. J. — Édes álom... Költemény. Irta Brády Albert. — A szerelem hatalma. Elbeszélés. Irta Kovács Elek. — Tárca. Irta Argusz. — Tarka világ. — Vegyesek. — Ára: egész évre 6 frt, fél-évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

— **„Jézus szentséges szívének hirnöke.“**
1887. II. füzet. Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán. — Ára egész évre 1 frt 50 kr.

— **„Szűz Mária virágos kertje.“** 1887. II. füzet. Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán. — Ára egész évre 1 frt.

— **„A legszentebb rózsafüzér királynéja.“**
A szent család füzete. Szerkeszti és kiadja P. Angelicus. 1887. II. füzet. Ára egész évre 1 frt vagy 5 int. elvállalása.

— A **„Remény“** című kath. szépirodalmi képes hetilap második évfolyamának 5-ik (január 30.) füzete következő dús gazdag tartalommal jelent meg. „A párba” írta dr. Reindl Román. „A megbűnhődött” (beszély) írta Maszlaghy Ferencz. „Temetkezés a régienél” írta Váli Ernő. „A vándor sirja” (költemény) írta Formauthaut. „Az utolsó ítélet” (beszély), írta Rajkai Czeccilia. „Keleti emlékeimből”, írta dr. Moravitz Mátvás. „Az igazi” (elbeszélés), írta Munkácsi Kálmán. (tojlt.) „Vágyam” (költ.) írta Csicsáki Imre. „Heti krónika”, Dr. Krónikástól. Irodalom és művészet. Egyveleg. Rejtvény. Szerkesztői telephon. Hymen és gyászrovat — Képei közül megemlítendőek: „Virágárusiéány”, „Tanumanyfók”, „Vasárnap réien”, „Az elaggott cigány sorsa”, „A kóborló cigány” és „Ez volt az ő dala”. — A „Remény” előfizetési ára: Egész évre 8 frt, félvre 4 frt, negyedévre 2 frt. Az előfizetési pénzek a kiadótulajdörös lakására (Budapest, IV. Ferencztek háza) küldendőek.

— A **„Népnevelő“** már a VI-ik évfolyamba lépett és szépszámu olvasóközönséget gyűjtött maga köré. A lap olcsóságánál fogva is könnyen megszerezhető. Egész évre 2 frt. Egyháziak öt intertóért is megrendelhetik. Előfizetheni Budapest, Ujvilágutca 14. sz. a. T. olvasóink figyelmébe melegen ajánljuk.

— **Megrendelési felhívás.** — Néhány munkatárssal együtt több jeles és korszerű munkát fordítván le németből és francziából, tiszte ettel fordulok a ft. papsághoz azon kéréssel, miszerint említett műveknek magyar nyelvünkön való megjelenését azok megrendelése által elősegíteni kegyeskedjék. A művek következők:

I. **Világtörténet**, dr. Holczwarthtól, két nagy kötetben. Jogositott magyar kiadás. — Ezen a német katolikusk sajtó által meleg rokonszenvet fogadott mű annak daczára, hogy a német katolikus irodalom jobbnál-jobb világtörténeti munkát képes bemutatni, rövid idő alatt második kiadásban jelenik meg. — A magyar kiadás annyival jobb és teljesebb, mivel Magyarország történetét a legújabb kutatások alapján dr. Szentkláray Jenő m. tud. akadémiai tag írta. Ez a rész tehát Holczwarth szövegének mellőzésével, egészen eredeti munka és mintegy 40 nyomtatott ívre terjed. — Az egész mű ára 26 frt.

II. **A biblia** és a legújabb felfedezések Palesztinában, Egyiptomban és Asszýriában, írta Vigouroux, st. sulphicé i áldozár-tanár, négy kötetben, 124 tervrajzzal, földabrosszal és az emlékekről lerajzolt képpel; a negyedik

kiadás után fordítva. Jogositott magyar kiadás; ára 10 forint.

Ezen remek munkáról, mely Francziaországban néhány év alatt négy kiadást ért, elég lesz megjegyezni, hogy a tudós Burret rodezi és vabresi püspök azt a legnevezetesebb irodalmi műnek mondja, mely századunkban Francziaországban a sz. írásról s a kinyilatkoztatás történeti alapjairól megjelent. — Ezen műről a német kritika is elismeri azt, hogy Németország ehez hasonló munkát nem mutat fel.

III. **Asszýria és Babylonia**, írta dr. Kaulen, bonni egyetemi tanár, második bővített kiadás, 49 képpel, egy okirat-táblával és két földabrosszal. Jogositott magyar kiadás; ára 3 frt.

IV. **Egyiptom egykor és most**, írta dr. Kayser Frigyes, a szöveg közé nyomtatott 85 fametszvényvel, 15 teljes képpel, egy földabrosszal és egy színnyomatu czimképpel; ára 3 frt 60 kr.

V. **Európa története** a francia forradalomtól I. Napoleon bukásáig, 1789—1815-ig. Menzel után átdolgozva és bővítve két kötetben; ára 5 frt. Ezen műnek mintegy folytatásul megjelent néhány év előtt „A legújabb kor története” négy kötetben, melyből még néhány példány intencióért azonnal kapható.

Szintugy azokat, kik ezen műveket pénzért akarják, mind azokat, kik intencióért óhajtnák birni, február hó 1-ig kötetenkint 1 frt tehát az első, két kötetből álló szállitmányért 2 frt beküldésére kérem fel; a hátralékos összeget a két kötetért az előbbiektől utánvét mellett veszem meg, az utóbbiaknak pedig szintén az első szállitmány megküldésekor fogom az intenciókat kijelölni.

Azoknak, kik az intenciókat most akarják elvégezni, febr. hó elejétől kezdve assignálhatok egy-két kötetre.

Az első szállitmány Holczwarth világtörténetének első két kötete lesz; ára 6 frt.

Gyűjtőknek minden 7 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálak.

N. Elemér (Torontálmegye) 1887. jan. 18.

Szabó Ferencz, plébános.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL

— **Személyzeti.** Müller János csikszentmihályi segédlelkész a csak nem rég conversio folytán alakult szászpéterfalvi plébániára lelkésznek neveztetett ki; Héjja Kálmán lemhenyi segédlelkész hasonló minőségben Csikszentmihályra helyeztetett át. — Bodó Ignác farkaslaki lelkész, papsága nyolczadik évében, hosszas, sorvadás okozta szenvedés után az Urban elhunyt. R. i. p.!

— **Szíves tudomásul.** A „Néhány szó” stb című munka a sajtó alól kikerülván, az ezután csakis 60 kron rendelhető meg. — Az erd. rom. kath. irod. társ. választmánya.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÓN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomtatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárt.